

Sygn. akt IV U 900/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2018 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Łożyńska - Motyka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Bożena Kornatowska

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2018 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy F. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania F. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z dnia 16 maja 2017 r. nr (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję i zobowiązuje organ rentowy do ponownego przeliczenia wysokości emerytury F. K. od dnia 01 kwietnia 2017 r. przy uwzględnieniu do jej wyliczenia ponownie ustalonego kapitału początkowego jak w decyzji symulacyjnej z dnia 04 stycznia 2018 r. oraz wskaźnika wysokości podstawy wymiaru emerytury w wysokości 57,91% jak w decyzji symulacyjnej z dnia 05 stycznia 2018 r.,

II. w pozostałym zakresie oddala odwołanie

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. na rzecz F. K. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

/-/ SSO B. Łożyńska-Motyka

Sygn. akt IV U 900/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 maja 2017 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. działając na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2017 r. poz. 1383), w związku z

podpisaną umową między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki o zabezpieczeniu społecznym z dnia 2 kwietnia 2008 r., przeliczył F. K. emeryturę od dnia 1 kwietnia 2017 r.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1966 do 2004 r., a wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 46,96%. W ocenie organu brak było podstaw do przyjęcia do ustalenia podstawy wymiaru przeciętnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od dnia 1 stycznia 1995 r. do dnia 31 grudnia 2004 r. z pominięciem pełnych lat kalendarzowych pozostawiania w ubezpieczeniu społecznym za granicą, wybranych z 20 lat ubezpieczenia przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, ponieważ w tym okresie odwołujący nie podlegał ubezpieczeniu na terenie USA, a także przeciętnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z okresu 10 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym ubezpieczony przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą tj. okresu od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1979 r., ponieważ w przeciągu 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę tj. w latach 1994 -2013 wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia w Polsce. Do ustalenia wysokości emerytury organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 23 lat, 6 miesięcy, 13 dni. Organ rentowy wskazał także, iż z uwagi na fakt, że emerytura obliczona niniejszą decyzją jest świadczeniem mniej korzystnym od wypłacanego już świadczenia obliczonego na podstawie wskaźnika 49,08%, zostaje zawieszona.

Od powyższej decyzji odwołał się F. K., wnosząc o jej zmianę. W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że zaskarżona decyzja nie uwzględnia wszystkich okresów jego pracy, a wyliczenie samej wysokości świadczenia jest dokonane w nieprawidłowy sposób. Przede wszystkim organ rentowy wadliwie ustalił wysokość zarobków uzyskiwanych przez niego w latach 1965-1976 w Zakładach (...) w O.. Ponadto do stażu pracy nie uwzględniono okresu pracy jako agent w Przedsiębiorstwie (...) R. w O..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy, powołując się na argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji wniósł o jego oddalenie. ZUS podniósł, że świadczenie F. K. zostało obliczone w oparciu o obowiązujące przepisy prawa i jest prawidłowe. Ponadto organ rentowy wskazał, że to na osobie zainteresowanej ciąży obowiązek przedłożenia dokumentacji w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe. Natomiast ZUS uwzględnił wszystkie udokumentowane polskie okresy ubezpieczenia.

Bezspornym w niniejszej sprawie było, że F. K. (ur.(...)) pobiera emeryturę od dnia 28 czerwca 2014 r. Do ustalenia emerytury organ rentowy uwzględnił okresy składkowe w wymiarze 23 lat, 6 miesięcy oraz 13 dni. Natomiast do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 lat kalendarzowych od 1995 do 2004 r. , a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 49,08 %.

F. K. w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1970 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu za granicą.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W okresie od dnia 1 września 1965 r. do dnia 13 października 1975 r. F. K. świadczył pracę w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...).

W dniu 1 września 1965 r. ubezpieczony zawarł z Zakładami (...) w O. umowę w celu nauki zawodu i odbycia wstępnego stażu pracy. W umowie tej wskazano, że w okres wstępnego stażu pracy uczeń otrzymywać będzie wynagrodzenie zasadnicze wg. II kategorii płac tj. w wysokości 3,25 zł/godz, a wymiar jego pracy określono na 6 godzin na dobę i 36 godzin tygodniowo. Warunkiem dalszego zatrudnienia było ukończenie wstępnego stażu pracy i zakwalifikowanie do specjalności zawodowej. W okresie od dnia 1 lipca 1968 r. do dnia 1 lutego 1969 r. odwołujący obywał wstępny staż pracy w zawodzie szynkarz. W dniu 20 lutego 1969 r. ubezpieczony złożył egzamin wstępny, na podstawie którego zaliczono mu odbycie wstępnego stażu pracy. Od dnia 1 lutego 1969 r. powierzono odwołującemu obowiązki szynkarza i przyznano uposażenie w wysokości 4,8 zł za godz. Od dnia 1 września 1969 r. przeniesiono wnioskodawcę na stanowisko magazynowego za wynagrodzeniem w wysokości 5,70 zł/godz, a następnie od 5 lutego 1970 r. na stanowisko ubojowca za wynagrodzeniem 5,70 za godzinę. Od dnia 1 grudnia 1971 r. powierzono

wnioskodawcy stanowisko ubojowca z wynagrodzeniem 10,40 zł za godzinę. Od 2 lutego 1972 r. wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 12 zł za godzinę, a od dnia 1 lutego 1973 r. w związku z przyznaniem odwołującemu stanowiska ubojowca II, zmieniono kategorię wynagrodzenia, odpowiadającą wysokości 13,8 zł za godzinę. Pismem z 1 sierpnia 1974 r. zmieniono odwołującemu wynagrodzenie na kwotę 18 zł za godzinę pracy. Praca odwołującego miała charakter zmianowy.

dowód: akta osobowe odwołującego(k.42), a w nich: umowa z młodocianym przyjmowanym do pracy w celu nauki zawodu i odbycia wstępnego stażu pracy, zaświadczenie z dnia 15 kwietnia 1969 r., świadectwo pracy, przeniesienia na inne stanowisko pracy; angaże, zeznania przesłuchanego na rozprawie w dniu 29 listopada 2017 r. świadka M. S., k.62

Decyzją z dnia 17 lipca 1978 r. ZUS stwierdził, że odwołujący jako prowadzący działalność w Centrali (...) O. - (...)nie podlega od dnia 3 listopada 1975 r. W uzasadnieniu wskazano, że odwołujący prowadził działalność bez wymaganych uprawnień.

dowód: decyzja z dnia 17 lipca 1978 r., k. 46-47; podanie, k. 48

Po uwzględnieniu wynagrodzenia otrzymanego przez odwołującego w okresie od dnia 1 lutego 1969 do dnia 13 października 1975 r. oraz ustaleniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1996 do 2003 wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 57.91 %.

dowód: symulacyjne wyliczenie wysokości emerytury z uwzględnieniem stawek godzinowych w okresie od dnia 1 lutego 1969 do dnia 13 października 1975 r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz aktach ubezpieczeniowych. Zeznania przesłuchanego w sprawie świadka Sąd uznał wiarygodne, spójne. Świadek ten pracując wspólnie z odwołującym przedstawił, ówczesne realia społeczno – ekonomiczne oraz warunki pracy w zakładzie. Niemniej jednak świadek ten z uwagi na znaczną odległość czasu nie potrafił wskazać jakie zarobki uzyskiwał odwołujący się, a nawet on sam w spornym okresie. Z uwagi na powyższe oraz fakt, iż świadek tylko przez krótki okres czasu zajmował podobne stanowisko z odwołującym, jego zeznania nie mogły stanowić podstawy ustaleń w zakresie wysokości wynagrodzenia odwołującego. Dlatego też, Sąd oparł swe ustalenia głównie na załączonych w aktach osobowych dokumentach w tym angażach, które nie pozostawiły wątpliwości co do wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego przez odwołującego w spornym okresie. Na podstawie w/w dokumentów wysokość wynagrodzenia była możliwa do ustalenia, a ustalenia te posiadały walor konkretności. Biorąc pod uwagę ówczesne realia społeczno – ekonomiczne Sąd przyjął, iż odwołujący świadczył pracę przez 46 godzin tygodniowo. Na powyższe wskazuje także okoliczność, iż w trakcie umowy o doksztalcanie odwołujący świadczył pracę w wymiarze 36 godzin tygodniowo, tj. 6 godzin dziennie. Zasady doświadczenia życiowego wskazują, że skoro odwołujący pracował 36 godzin tygodniowo jako młodociany, to w okresie od dnia 1 lutego 1969 do dnia 13 października 1975 r. musiał świadczyć pracę w wymiarze wynoszącym 46 godzin tygodniowo.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Istota sporu w niniejszej sprawie dotyczyła oceny, czy organ rentowy prawidłowo ustalił wysokość przysługującego świadczenia. Odwołujący podnosił, że zaskarżona decyzja nie uwzględnia wszystkich okresów jego pracy, a organ rentowy wadliwie ustalił wysokość zarobków uzyskiwanych przez niego w latach 1965-1976 w Zakładach (...) w O..

Bezspornym w niniejszej sprawie było, że F. K. pobiera emeryturę od dnia 28 czerwca 2014 r., a wysokość jej ustalono na podstawie art. 26 i 183 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. 2017 poz. 1787). Pismem z dnia 11 kwietnia 2017 r. ubezpieczony wniosł o ponowne przeliczenie podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego. Decyzją z dnia 16 maja 2017 r. organ rentowy przeliczył odwołującemu świadczenie przy zastosowaniu art. 53 powołanej wyżej ustawy, ustalając, że wskaźnik podstawy wymiaru wyniósł 46,96 %. Świadczenie to jako mniej

korzystne zostało zawieszona. Niespornym było także, iż odwołujący podlegał ubezpieczeniu społecznemu za granicą w okresie od dnia 1 stycznia 1970 r. do dnia 31 grudnia 1979 r.

W myśl treści art. 109 ust. 1 powoływanej ustawy na wniosek emeryta lub rencisty wysokość emerytury określonej w art. 53 oraz renty ulega ponownemu ustaleniu na zasadach określonych w art. 110-113.

Stosownie do art. 111 w/w ustawy wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,

2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,

3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

Podstawę wymiaru emerytury lub renty dla osób posiadających okresy ubezpieczenia za granicą, o których mowa w art. 8, ustala się na zasadach określonych w art. 15-17 (art. 18 ust. 1 powołanej ustawy), z tym, że przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, nie uwzględnia się lat kalendarzowych, w których ubezpieczony przez cały rok pozostawał w ubezpieczeniu za granicą (ust. 2), a jeżeli w ciągu 20 lat poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, zainteresowany nie był ubezpieczony w Polsce, podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zainteresowany przystąpił po raz pierwszy do ubezpieczenia za granicą (ust. 3).

W myśl art. 15 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.), podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę (ust. 1). Na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu (ust. 6).

Natomiast w myśl art. 174 ust. 3 podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Niespornym było, że w okresie od dnia 1 września 1965 r. do dnia 13 października 1975 r. F. K. świadczył pracę w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie (...) w O.. Sporną okolicznością było natomiast wysokość otrzymywanego przez odwołującego wynagrodzenia.

Podkreślenia wymaga, że wyliczenie środków dowodowych, stwierdzających wysokość wynagrodzenia ubezpieczonych, zawierały przepisy obowiązujące w dacie wydania zaskarżonej decyzji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983 r. Nr 10, poz. 49 ze zm.). Zgodnie z § 20 pkt 1 tego rozporządzenia, środkiem

dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty są dla pracowników- zaświadczenie zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków. Podobny zapis w § 21 ust. 1 zawiera obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno- rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412).

Ograniczenia dowodowe zawarte w tych rozporządzeniach dotyczą jednak wyłącznie postępowania przed organem rentowym i nie mają zastosowania w postępowaniu sądowym, opartym na zasadzie swobodnej oceny dowodów (por. wyroki SN: z dnia 6 stycznia 2009 r., II UK 117/08, OSNP 2010/13-14/167; z dnia 7 grudnia 2006 r., I UK 179/06, LEX nr 342283; z dnia 14 czerwca 2006 r., I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257; z dnia 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNP 1998/11/342 i z dnia 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNP 1996/16/239). W przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje więc możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w aktach osobowych, takich jak umowy o pracę, angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia, ale wówczas można uwzględnić tylko takie składniki, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 18 stycznia 2012 r., III AUa 1555/11, LEX nr 1113058).

Dokumenty w postaci „angaży”, określające stawkę godzinową, mogą zatem stanowić podstawę do ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w spornym okresie.

Stawka godzinowa jest elementem podstawowym i wyjściowym przy obliczeniu wynagrodzenia za pracę. Skoro bowiem znany jest wymiar czasu pracy ubezpieczonego, potwierdzony np. świadectwem pracy, możliwe jest obliczenie liczby godzin pracy wynikającej z tego wymiaru w każdym kolejnym tygodniu, miesiącu i roku w spornym okresie. Brak prawa do wynagrodzenia musiałby natomiast wynikać z przerw w jej świadczeniu, a informacje o tym powinny znajdować się w świadectwie pracy. Brak jakiegokolwiek adnotacji o przerwach w zatrudnieniu (np. urlopowach bezpłatnych) wskazuje na ciągłość zatrudnienia rozumianego jako świadczenie pracy, za którą przysługiwało wynagrodzenie.

Kwestia braku „angaży” za określony rok, czy lata, nie przekreśla takiej metody, gdyż w obliczeniach uwzględniać należy stawkę godzinową wynikającą z poprzedniego „angażu” aż do momentu „angażu” wprowadzającego stawkę wyższą. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 czerwca 2006 r., I UK 115/06 (OSNP 2007/17-18/257), podnosząc, że wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na jednoznaczne ustalenie, że odwołujący w okresie od dnia 1 lutego 1969 r. otrzymywał uposażenie w wysokości 4,8 zł za godz. Natomiast od dnia 1 września 1969 r. jego wynagrodzenie wynosiło 5,70 zł/godz. Następnie angażem od dnia 1 grudnia 1971 r. zmieniono odwołującemu wynagrodzenie na wysokość 10,40 zł za godzinę. Od dnia 2 lutego 1972 r. wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie w wysokości 12 zł za godzinę. Od dnia 1 lutego 1973 r. angażem zmieniono mu kategorię wynagrodzenia odpowiadającą wysokości 13,8 zł za godzinę. Pismem z dnia 1 sierpnia 1974 r. odwołującemu zmieniono wynagrodzenie na kwotę 18 zł za godzinę.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd uwzględnił żądanie przeliczenia świadczenia w oparciu o angaże określające wynagrodzenie stawką godzinową – biorąc pod uwagę, że w/w okresie odwołujący nie miał przerw w pracy, a pracę świadczył w wymiarze 46 godzin tygodniowo.

W oparciu o powyższe ustalenia organ rentowy dokonał symulacyjnego wyliczenia, w wyniku którego wskaźnik wymiary świadczenia wyniósł 57,91 %. Wskaźnik ten jest korzystniejszy niż wcześniej przyznane świadczenie, dlatego

też zaistniały podstawy do przeliczenia świadczenia w rozumieniu art. 111 ust. 1 w/w ustawy wraz z jednoczesną zmianą kapitału początkowego.

Zgromadzony materiał dowodowy nie pozwolił natomiast na uwzględnienie, zgodnie z żądaniem odwołującego, stażu pracy oraz dochodów jakie uzyskiwał w okresie od 1 grudnia 1975 r. do 31 grudnia 1979 r. jako agent w (...) w O.. Z poczynionych ustaleń jednoznacznie wynika, że na mocy decyzji ZUS Oddział w O. z dnia 17 lipca 1978 r. skarżący został wyłączony z ubezpieczenia społecznego jako prowadzący działalność zarobkową w zakresie transportu od dnia 3 listopada 1975 r.

Biorąc pod rozwagę powyższe okoliczności Sąd działając na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i zobowiązał organ rentowy do ponownego przeliczenia wysokości emerytury odwołującego od dnia 1 kwietnia 2017 r. przy uwzględnieniu do jej wyliczenia ponownie ustalonego kapitału początkowego jak w decyzji symulacyjnej z dnia 4 stycznia 2018 r. oraz wskaźnika podstawy wymiaru emerytury w wysokości 57,91 % jak w decyzji symulacyjnej z dnia 5 stycznia 2018 r.

Na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołanie w pozostałej części.

Działając na zasadnie art. 100 k.p.c. in fine w związku z § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1667 ze zm) zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego kwotę 180 zł.

/-/ SSO B. Łożyńska-Motyka